

SMITHUYSER- en CRONEBOS

Beginpunt : het tolhek bij de ingang van het Cronebos.

Duur van de wandeling: ongeveer 1,5 uur (5,5 km)

Hoe bereikt U de bossen?

- Hilversum uitrijden over de Soestdijkerstraatweg richting Baarn.
- Even voorbij Heideheuvel (Merem), bij paddestoel 20929 rechtsaf slaan. Dit pad met fietspad (de Huydecoopersweg) gaat richting de Lage Vuursche.
- Bij paddestoel 20749 linksaf de Lage Vuurscheweg op. Onder het viaduct door, hier kunt u parkeren. Voor het eerste huis links (het Tolhuis), bij paddestoel 220088 linksaf naar het hek van het Cronebos. Hier is eertijds een tol geweest. De stobbenwallen onder het viaduct zijn aangelegd als veilige oversteekplaats voor kleine en wat grotere dieren.

INLEIDING

Het Cronebos en het Smithuyserbos behoorden vroeger tot de "woeste gronden" ten zuiden van Hilversum. Tot in de Middeleeuwen was hier bos, het Gooiersbos, dat hoofdzakelijk bestond uit inlandse eiken en berken. Maar die werden gekapt om plaats te maken voor wei- en akkerland. De goedgevormde eiken werden gebruikt voor huizen, meubels, wagens en brandhout. Aan bijplanten werd niet gedacht en schapen en varkens hielden de natuurlijke verjonging tegen. Op den duur kreeg de wind vrij spel en zorgden zandverstuivingen voor opgestoven hoogten en uitgestoven laagten.

Tenslotte greep de overheid in. Bij gebrek aan een organisatie als het Goois Natuurreservaat of Staatsbosbeheer verkocht men in 1836 deze domeingronden aan particulieren met de bedoeling ze economisch te gebruiken als hei, hakhout, bouwland en bos.

Het Cronebos heette Tolbos, voordat het in 1962 per legaat eigendom werd van Natuurmonumenten. In het testament van Mevrouw A.K. Crone-Black was vastgelegd dat het bos bij overdracht de naam van haar echtgenoot zou krijgen.

Het Cronebos is 45 ha groot. Het was voorheen woest land, d.w.z. bedekt met zand en heide. Later is het d.m.v. houtwallen opgedeeld in kleine percelen bouwland met hakhout. Om de zandverstuivingen in te perken werden bomen geplant.

Het huidige terrein bestaat uit loof- en naaldhout met een gevarieerd karakter. De oudste bomen, voornamelijk beuken in de buurt van het schraalland en langs de Oude Tolweg, dateren uit 1880. Enkele percelen douglas uit 1900 hebben de houtkap van de laatste oorlogswinter overleefd. Het zijn statige kaarsrechte bomen. Het doorgeschoten eikenhakhout is van na de oorlog. Het streven is om leeftijdsvariatie te krijgen door regelmatige kap van de uitgelopen stobben. Meer informatie over het Smithuyserbos op smithuyserbos.nl.

WANDELROUTE

Loop door het tolhek de oprijlaan van het Cronebos in. (punt 1)

Deze Oude Tolweg naar de Lage Vuursche is door de aanleg van de A27 aanzienlijk ingekort. De oorspronkelijke beuken aan de kant, zijn rond 1980 vervangen door eiken. Maar ook daar zijn er al weer een paar van gesneuveld, en vervangen door kleinbladige linden.

De kleine wintervlinder (*Operophtera brumata*) is één van de boosdoeners in dit spel. Volwassen kleine wintervlinders komen aan het begin van de winter uit. De vleugelloze vrouwtjes paren met de gevleugelde mannetjes aan de voet van een eikenboom

waarna ze omhoog lopen, de kruin in, waar ze hun eitjes leggen. De eitjes blijven daar liggen en beginnen zich pas eind februari verder te ontwikkelen, waardoor ze aan het begin van de lente uitkomen.

Het is heel belangrijk voor de rupsen om op het goede moment uit hun eitjes te komen. De rupsen leven namelijk van de hele jonge blaadjes van de eik. Wanneer ze te vroeg uitkomen - voordat de eik blaadjes heeft - zal een groot deel het niet overleven. Wanneer ze echter uitkomen als de eik al volop bladeren heeft, zijn ze te laat. Deze bladeren bevatten namelijk veel grotere concentraties tannine dan de jonge blaadjes. Deze tannine, ook wel looizuur genoemd, is de reden dat de bladeren slecht verteerbaar zijn voor de rupsen. Wanneer de rupsen alleen de oudere bladeren kunnen eten, zullen ze minder zwaar worden of doen ze er langer over om het juiste gewicht te bereiken. Dit zorgt er weer voor dat ze een grotere kans hebben om opgegeten of geparasiteerd te worden.

De vleugels van het vrouwtje van de wintervlinder zijn gereduceerd tot stompjes en daardoor lijkt ze wat op een spin.

Het grasland links is verpacht. Het grasland rechts staat onder beheer van Natuurmonumenten. Het is een zgn. "schraalland", d.w.z. wat wordt gemaaid, wordt afgevoerd, zodat er slechts planten kunnen groeien die van arme grond houden.

Als ook links het weiland in bos overgaat, neemt u na de eerste dikke boom een smal pad rechts.

Op dit punt stond vroeger een boerderij. De groep douglassparren temidden van eiken (links) markeert het vroegere erf. Eiken werden vroeger vaak aangeplant als windkering rondom de boerderij.

Even verderop links van u ligt een ven. Dit door Landschap Noord-Holland gegraven ven maakt deel uit van een aantal in het Gooi en omstreken gemaakte poelen, speciaal bedoeld om diverse amfibieënsoorten een onderkomen te verschaffen, zodanig dat een uitwisseling tussen de verschillende populaties kan plaatsvinden. Om te voorkomen dat het ven direct weer dichtslibt is rond het ven de begroeiing van bomen en struiken weggehaald.

Aan het eind van het pad bij T-kruising linksaf.

Het halfopen bos rechts is in 1988 grotendeels gekapt om hier de oorspronkelijke begroeiing, zoals heide met berken en mossen terug te krijgen. Dit laantje geeft een mooie kijk op wat voor bostypen er mogelijk zijn: rechts het halfopen eiken-berkenbos, links een beukenbos, waarin geen ondergroei mogelijk is.

Eén van de oorzaken hiervan is het gebrek aan licht onder de boom door het dichte bladerdek. Dit is ook het geval met de donkere houtakker met aaneengesloten bomenrijen verderop.

Op de grond ziet u slechts onverteerd blad en een enkel polletje gras. Alleen als erboven een gat in het bladerdak valt en er dan zonlicht op de bodem kan komen, hebben de slapende zaden van b.v. grassen en bomen kans om uit te lopen en zo een plaats in het bos te veroveren. Vinken, kepen, boomklevers, mezen en houtduiven zijn verzot op beukenootjes. De droge, stekelige napjes hiervan, die op de grond liggen, bieden aan lieveheersbeestjes een schuil- en overwinteringsplaats.

Aan het eind van dit pad is een perceel heel hoge kaarsrechte douglassparren. (punt 2). Deze exemplaren zijn geselecteerd als zaadleverancier. De kegels moeten tijdig geplukt worden, want het zaad moet geoogst zijn voordat het door de wind wordt meegevoerd. Ziet u het al voor u: een boswerker de boom in als kokosnootplukker?

Pad naar links negeren. Bij T-splitsing rechtsaf en op het fietspad links. Na 100 meter rechts bij klaphek brede zandweg op, bij bordje "Goois Natuurreservaat, De Zuid. Hilversums Wasmeer".

Voorals staat veel Amerikaanse vogelkers, een struik die oorspronkelijk is aangeplant als grondverbeteraar. Ondanks begrazing bleek hij zich zo te verspreiden door de talrijke bessen dat het een ware plaag is geworden. Waar zo'n "bospeststruik" staat, wil niets anders meer groeien. Vele methoden zijn al uitgeprobeerd om de verspreiding tegen te gaan. Het is een uitputtingslag voor mens en struik. Als je er voor kunt zorgen dat er geen zaad wordt gezet, wint de mens.

Het eerste pad door een klaphek links inslaan. (punt 3)

Nu bent u in het Smithuyserbos, genoemd naar één van de eerste eigenaren. De Heer Smithuysen, makelaar in tabak in Amsterdam, kocht in 1838 voor fl.900,= een kaal stuk terrein met heide en stuifzanden.

Hij begon onmiddellijk het terrein te beplanten met grove dennen. Deze naaldbomen stellen weinig eisen aan de grond. Eromheen werd een wal van eikenhakhout gemaakt om de aanplant tegen brand en vraat van vee te beschermen.

In de eerste honderd jaar heeft het bos verschillende eigenaren gekend, die allen op hun eigen wijze met de bebossing bezig waren.

In 1937 werd het ± 40 ha grote bos aangekocht door de toen 22-jarige heer Bouvy uit Bussum, die het meer dan 50 jaar beheerde tot hij in mei 1993 stierf. In 1991 koos hij ervoor om het bos in een stichting onder te brengen.

Deze staat ingeschreven bij de Kamer van Koophandel. Het bestuur van de stichting bestaat uit de gezinsleden van de heer Bouvy.

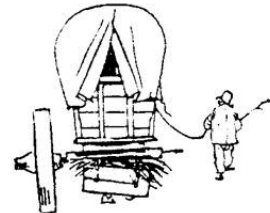

Stap voor stap is de eenzijdige dennenaanplant herschapen in een gevarieerd bos met niet alleen naald- maar ook loofbomen. Steeds is er gewerkt volgens de op dat moment geldende inzichten.

Sinds 1982 wordt de theorie van "toekomstbomen" gevolgd. Rechte, gezonde bomen worden aangewezen en moeten de kans krijgen door te groeien, hopelijk tot ver in de 21^e eeuw. Door ze op te snoeien en ruimte te geven kunnen hun zaailingen zich dan ontwikkelen. Zo ontstaat er een natuurlijke verjonging van het bos.

Vanaf 1970 zorgt de Koninklijke Nederlandse Heidemaatschappij en sinds 1998 Arcadis, naast de Heer Bouvy voor het onderhoud en oefent deze maatschappij tevens het rentmeesterschap erover uit.

Sinds 1969 valt het terrein onder de Natuurschoonwet en is het met inachtneming van de gebruikelijke voorwaarden opengesteld voor het publiek.

De hoofdlaan waarover u loopt, gaat dwars door het bos, dat een fijn paden- en lanenstelsel heeft in tegenstelling tot de rechte paden en wegen van de omliggende terreinen.

Over deze oude Hessenweg reden 300 jaar geleden de kooplui uit het Duitse Hessen met hun wagens op hoge wielen. Die "weg" was eigenlijk niet meer dan een karrenspoor, dat in de zomer nog stoffiger en in de regentijd nog modderiger was dan de rest van de omgeving. Men kon per dag niet meer dan 30 km afleggen. De karren bleven soms in de met water gevulde kuilen steken, wat voor de betreffende koopman een ramp kon betekenen.

Aan weerskanten staan Amerikaanse eiken. De 12 tot 24 cm lange bladeren worden vanwege hun mooie rode herfstkleur in bloemstukken verwerkt. De begroeide heuvels zijn gevormd in de tijd dat de wind nog vrij spel had in de zandverstuiving.

Bij de eerste en de tweede viersprong rechtdoor.

Verderop rechts staan een paar rododendrons; geen struiken die spontaan in een bos groeien, maar die daar zijn geplant. Daartussen hangen nog enkele nestkasten waar de bonte vliegenvanger wel wordt gesignaleerd. Deze trekvogel voedt zich met insecten, die hij op een karakteristieke manier gewoonlijk in de vlucht vangt.

Eerste pad aan de rechterkant na de rododendrons, negeren. Bij viersprong (± 40 m voor plek waar Hessenweg zich splitst) rechtsaf. (punt 4)

Links staan een paar heel oude Oostenrijkse dennen, die o.a. de stormen van 1972, 1973 en 1990 hebben doorstaan. De ruwe paarse stam doet denken aan de huid van een schildpad. Er ontkiemen hier wel jonge Oostenrijkertjes, maar meer reuzenzilverparren.

In de omgeving van deze dennen worden haviken gesignaleerd. Deze echte bosbewoner heeft een territorium van ongeveer 40 km². Het nest van de havik, ook wel horst genaamd, is een omvangrijk bouwsel hoog in een boom.

Rechts staan hemlock's. Het topje vertoont een lichte buiging. De naalden staan niet strak in het gelid. Er zijn er geen twee die in dezelfde richting wijzen. Ze zijn van boven zachtgroen en van onderen wit. Het zachte, grove hout wordt gebruikt in de papierindustrie en voor kisten en bezemstelen.

Bij de T- kruising aan het einde linksaf, voor een enorme douglasspar.

Op dit terrein staan een aantal lariksen, die spontaan zijn opgekomen uit neergedwarreld zaad. In april loopt de lariks uit en heeft dan heldergroene naalden, die in de zomer donkerder worden en in november goudgeel zijn. Doordat deze boom zijn naalden verliest en omdat de kroon ijl is, kan in een lariksbos voldoende licht binnenvallen, waardoor daar een ondergroei van kruiden en struiken mogelijk is. Het zijn snel groeiende bomen, die goed gebruikshout leveren en ook sierlijk zijn. Ze groeien op met een kaarsrechte stam, die meestal een kegelvormige kroon draagt. Veel soorten vogels vinden hier een gunstige leefomgeving.

Aan het einde van het pad rechtsaf.

Behalve hemlock's en fijnsparren, afkomstig uit het bos zelf en de eigen kwekerij, staan hier ook sitkasparren. De naam is afgeleid van Sitka, de oude Russische hoofdstad van Alaska. Daar kunnen deze sparren wel 100 m hoog worden.

De kegels zijn van een bijzonder type met lichtbruine, dunne, losse en enigszins gegolfde schubben. Ze worden 5 tot 8 cm lang. De sitka-spar is voor de bosbouw een belangrijke boom. Hij groeit snel en levert voortreffelijk hout, dat licht en sterk is. Het kan voor allerlei doeleinden gebruikt worden. Vroeger maakte

men er zelfs vliegtuigpropellers van.

Voor een particuliere eigenaar van een bos is het noodzakelijk dat de verkoop van hout zoveel geld opbrengt dat hiervan het onderhoud en de nieuwe aanplant betaald kunnen worden.

Houtvoorziening

Omdat Nederland steeds meer een stedelijke samenleving wordt, kan het slechts voor 6 % in zijn eigen houtbehoefte voorzien. De grote afhankelijkheid van Nederland voor zijn houtvoorziening van het buitenland wordt geïllustreerd met een ruimtebeslag van 5,4 miljoen ha in de gematigde streken en 1,1 miljoen ha in de tropen. Dat is 2 x de oppervlakte van heel Nederland, dat ons land aan bos elders heeft liggen om aan zijn houtbehoefte te kunnen voldoen. Het totale gebruik van hout en houtproducten in Nederland stijgt nog steeds. Het zou bijna "immoreel" zijn als wij er niet alles aan doen om zoveel mogelijk inlands hout op de markt te brengen. Door verhogen van de oogst van bijgroei zou een extra volume kunnen worden toegevoegd. Het Nederlandse bos kan daarmee een bescheiden bijdrage leveren aan de vermindering van de oogstdruk op uiterst waardevolle bossen elders in de wereld. Juist vanwege die grote importstromen voelt Nederland zich mede verantwoordelijk voor een duurzame houtproductie in het buitenland.

Aan het eind linksaf en het pad langs het hek volgen.

Het pad is hier sterk golvend: een gevolg van de zandverstuivingen van voor 1837.

Verderop staan hoge douglassparren. In 1976 is men hier begonnen met de vernieuwing van een negentigjarig douglasbos. Omdat er in dat jaar zoveel kegels bij de toppen hingen,

werd er een goed zaadjaar verwacht. En inderdaad: het resultaat was verbluffend. Helaas werd de groei van de jonkies belemmerd door de dichte kronenschermen van de oude moederbomen. Daarom werd in 1977 het bos gedund, maar daardoor konden ook andere boomsoorten hun kans waarnemen. Zo ontstond er een menging van douglas, lariks, grove den en berk. Het is misschien interessant te weten dat een ons zaad van de douglas 9500 zaden bevat, waarvan ongeveer de helft ontkiemt.

Aan het einde van het pad bij de T-splitsing linksaf. Bij viersprong linksaf.

Rechts staan zomereiken. Op ongeveer 70-jarige leeftijd leveren eiken pas een volle eikel-oogst. Eikels kan men zelf gemakkelijk planten in een bloempot. In de eikel zit veel voedsel opgehoopt. Bij gekiemde eikels op de bosgrond is het droge omhulsel opengeknapt en komt er duidelijk zichtbaar een worteltje en een pluimpje naar buiten.

Na ± 50 m bij viersprong rechtsaf. (Links verboden toegang)

Als u dichtbij het hek met het bord “Verboden Toegang” staat, kunt u de toren Wolfsdreuvik zien. De toren was bedoeld als opslagplaats van bosmateriaal en als dagverblijf. Gebouwd in 1938 door architect Rebel uit Laren. Gebruikt zijn handvormstenen, Slavonisch eikenhout en glas-in-lood van de Nijmeegse glazenier Ben Hofstee.

Ernaast werd een laagte uitgegraven tot grondwaterniveau. Tot de bomen te hoog werden was het ook een uitzichtpunt.

Linksaf Hessenweg op. Na ongeveer 200 m, voorbij de bocht, op de viersprong rechtsaf. (punt 4)

Hier ziet u ook weer zoals op meer plaatsen in het bos, de Amerikaanse vogelkers staan. Deze zijn door de Heer Bouvy met duizenden stuks aangevoerd en moeten zorgen voor humusvorming. Voor ze bessen dragen worden ze gesnoeid, zodat de struiken zich verder niet kunnen vermenigvuldigen. Dat dat wel eens mis gaat heeft u al eerder in dit boekje kunnen lezen.

Eerste pad linksaf, omhoog.

We gaan hier door een smalle omwalling, waarvan men nog niet zeker weet of dit een natuurformatie is of dat men hier vroeger een versterking heeft gemaakt.

Nadat we aan de andere kant van de wal zijn gekomen ziet u rechts weer hemlock's staan. Herkent u ze al aan de lichte buiging van het topje?

Bij viersprong rechtdoor. Bij een T-kruising rechtsaf. Aan het einde linksaf het fietspad op. Het kleine paadje naar rechts overslaan. Eerste pad rechts in bij de slagboom.

U bent nu weer in het Cronebos.

Bij punt 2 nu rechtdoor.

Rechts staan weer de hoge douglassparren. Wanneer een douglas is omgehakt blijft er nog een tijdje leven in de stobbe. De bast probeert de zaagsnede te overgroeien. Callusvorming noemt men dat. Naast het pad zijn een paar stobben te vinden.

Op de brede laan rechtsaf. Direct daarna, bij een Y-splitsing, links. Eerste pad links (rechts staat een bankje). Dit pad buigt voor de golfbaan naar links. Rechts is het pad afgesloten. Steeds rechtdoor het hek langs het golfterrein volgen. Voor de snelweg links naar het uitgangspunt. Zo komt u weer terug bij het beginpunt. (punt 1)

Vlak voor Boschoord op het eind achter de draaiboom (punt 5), staat een leeuwenpaal, een oude grenspaal tussen Utrecht en Holland. De wapens van beide provincies staan erop.

Golfbanen.

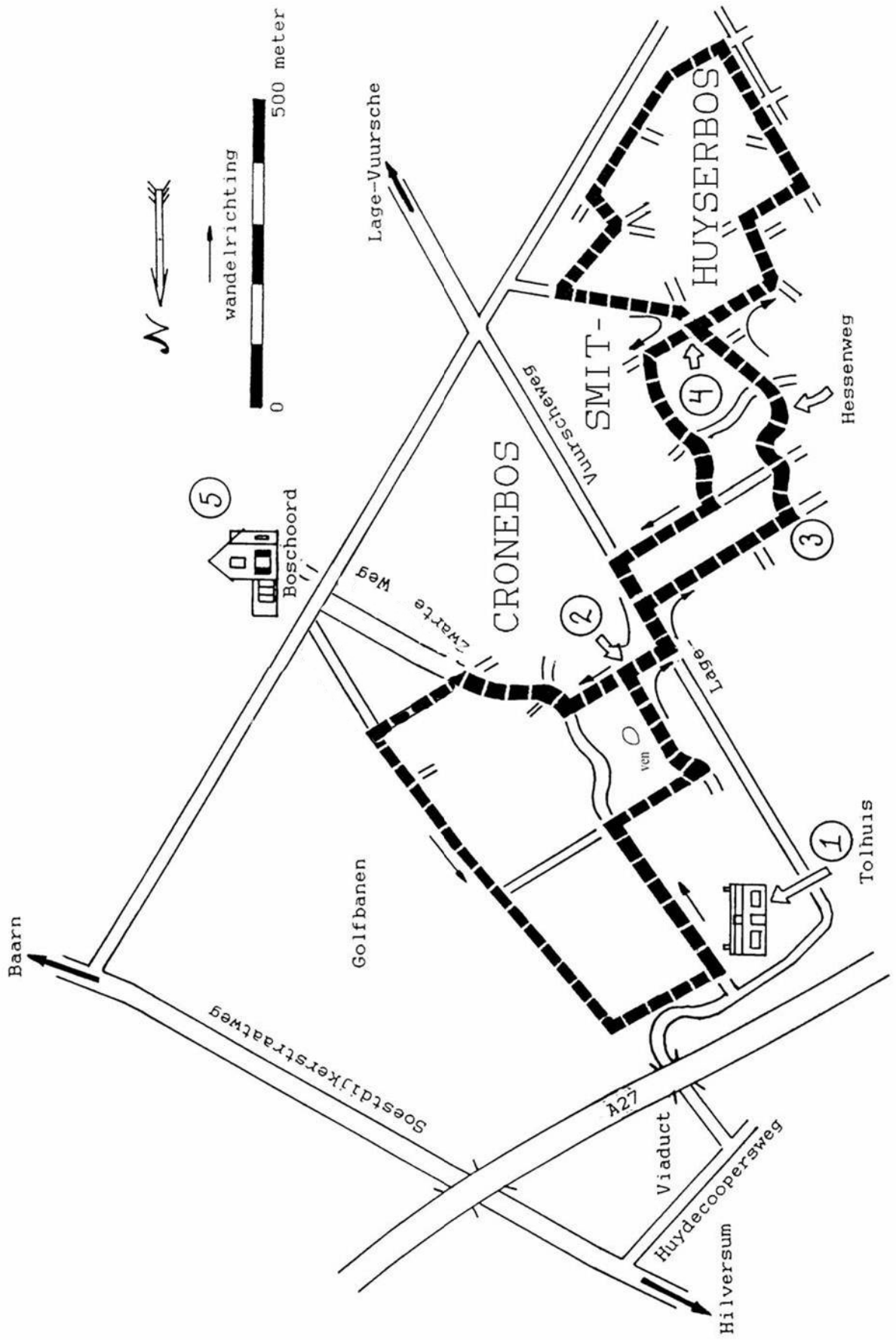
De golfsport wordt voor een steeds breder publiek toegankelijk, waardoor het aantal golfbanen verder uitbreidt. Over het algemeen is het een landschappelijk gevarieerd terrein, zodat het een positieve bijdrage levert aan natuur- en landschapsbehoud. Maar overweeg ook eens de negatieve aspecten: drainage, kunstmatige beregening en intensief gebruik van kunstmest en chemische bestrijdingsmiddelen tegen alle planten, die geen gras zijn en ook tegen ongewenste bodemdieren. Op den duur komt een deel van die bestrijdingsmiddelen terecht in het grondwater.

Verderop tussen grasland en golfbanen is een houtwal met voornamelijk eikenhakhout. Vroeger werden dergelijke walletjes gebruikt voor verschillende doeleinden. De schors van de eiken werd verkocht aan de leerlooierijen. De stammetjes en takken die geregeld werden gekapt, stopte men in de houtovens. Later liet men op een stobbe de meest rechte en dikke stam staan, de spaartelg, waaruit weer een mooie boom moest groeien. De afgekapte eikenstobben zijn mooi overgroeid met o.a. elfenbankjes. Bovendien is een struiklaag geschikt voor de kleine zangvogels.

Deze beschrijving van Doe-Het-Zelfwandeling "Cronebos en Smithuyserbos" is samengesteld door gidsen van het IVN afd. Gooi e.o.

Wat is het IVN?

Het IVN Instituut voor natuureducatie en duurzaamheid is een landelijke organisatie van beroepskrachten en talrijke vrijwilligers.

Zij brengt mensen op vele manieren met de natuur en het milieu in contact. Zij wil daarbij de noodzaak van natuur- en milieubehoud onder de aandacht brengen.

Het IVN telt landelijk ongeveer 20.000 leden, over ruim 180 afdelingen verdeeld. Een van die afdelingen is de afdeling Gooi en omstreken met ongeveer 200 leden.

Wat doet het IVN?

Het IVN afdeling Gooi en omstreken

- Organiseert regelmatig wandelingen in natuurgebieden, maar ook op andere plaatsen in de regio waar natuur te vinden is.
- Maakt beschreven wandelingen om er zelf op uit te trekken.
- Geeft korte natuurcursussen.
- Leidt op verzoek groepen, schoolklassen en verenigingen rond.
- Verzorgt educatieve programma's voor scholen.
- Houdt op verzoek lezingen over natuurgebieden in de regio en over natuur- en milieuonderwerpen.

Het IVN leidt haar eigen gidsen op en organiseert bovendien diverse activiteiten voor leden en donateurs.

Meer informatie

De wandelingen worden regelmatig gecontroleerd, maar heeft u op- of aanmerkingen, dan graag contact opnemen met:

secretariaat IVN Gooi e.o.
e-mail secr.ivngooi@gmail.com

Donateur worden van het IVN ?

mail secr.ivngooi@gmail.com

oktober 2017